

44
У445

УКРАЇНСЬКИЙ ПРАВОПИС

НОВИНКА

УКРАЇНСЬКИЙ ПРАВОПИС

Репринтне видання

Відповідає офіційному тексту

Харків
«Право»
2019

УДК 8135(477)
У45

У45 **Український правопис** : схвал. Постановою Каб. Міністрів України № 437
від 22 трав. 2019 р. – Репринт. вид. – Харків : Право, 2019. – 292 с.
ISBN 978-966-937-734-0

ISBN 978-966-937-734-0

© Оформлення. Видавництво «Право», 2019

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

від 22 травня 2019 р. № 437

Київ

ПИТАННЯ УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОПИСУ

З метою забезпечення конституційних положень про державний статус української мови та уніфікації вживання правописних норм Кабінет Міністрів України **постановляє:**

1. погодитися з пропозицією Міністерства освіти і науки та Національної академії наук щодо схвалення Українського правопису в новій редакції, розробленій Українською національною комісією з питань правопису.

2. Визнати таким, що втратив чинність, пункт 1 постанови Кабінету Міністрів України від 8 червня 1992 р. № 309 «Питання українського правопису» (ЗП України, 1992 р., № 6, ст. 145).

3. Міністерствам, іншим центральним органам виконавчої влади, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській і Севастопольській міським державним адміністраціям сприяти використанню в новій редакції Українського правопису в діловодстві, освіті, видавничій справі, сфері телебачення і радіомовлення, інших сферах суспільного життя.

Прем'єр-міністр України
Інд. 73

В. ГРОЙСМАН

УКРАЇНСЬКИЙ ПРАВОПИС

СХВАЛЕНО

Кабінетом Міністрів України

(Постанова № 437 від 22 травня 2019 р.)

спільним рішенням

Президії Національної академії наук України

(протокол № 22/10 від 24 жовтня 2018 р.)

і Колегії Міністерства освіти і науки України

(протокол № 10/4-13 від 24 жовтня 2018 р.)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Українською національною комісією з питань правопису

(протокол № 5 від 22 жовтня 2018 р.)

2019

ЗМІСТ

Постанова КМУ від 22 травня 2019 р. № 437 «ПИТАННЯ УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОПИСУ».....	3
УКРАЇНСЬКИЙ ПРАВОПИС.....	4
ПЕРЕДМОВА.....	5
I. ПРАВОПИС ЧАСТИН ОСНОВИ СЛОВА.....	9
БУКВЕНІ ПОЗНАЧЕННЯ ДЕЯКИХ ГОЛОСНИХ ЗВУКІВ.....	9
§ 1. Правопис наголошених і ненаголошених Е, И.....	9
§ 2. Уживання І, И на початку слова.....	9
§ 3. Ї.....	9
§ 4. Я, Ю, Є.....	10
БУКВЕНІ ПОЗНАЧЕННЯ ДЕЯКИХ ПРИГОЛОСНИХ ЗВУКІВ.....	10
§ 5. Буква Г.....	10
§ 6. Буква Ґ.....	10
§ 7. Апостроф.....	10
§ 8. ЙО, БО.....	11
Чергування голосних.....	11
§ 9. Чергування О — І, Е — І.....	11
О, Е, що не переходять в І.....	12
Відхилення в чергуванні О — І, Е — І.....	13
§ 10. Чергування Е - О після Ж, Ч, Ш, ШЧ, ДЖ, Й.....	15
Чергування голосних у дієслівних коренях.....	15
§ 11. Чергування О — А.....	15
Е (невипадний) — І (невипадний).....	16
Е (випадний) — И.....	16
Чергування приголосних.....	16
Чергування приголосних під час словозміни.....	16
§ 12. Чергування Г, К, Х із м'якими З, Ц, С.....	16
§ 13. Чергування Ґ із м'яким З.....	17
§ 14. Чергування Г, К, Х із Ж, Ч, Ш.....	17
§ 15. Чергування Д із ДЖ.....	17
§ 16. Чергування Т із Ч; З із Ж; С із Ш; ЗД із ЖДЖ; СТ із Щ.....	17
§ 17. Чергування СТ із Щ.....	18
§ 18. Чергування Б із БЛ; П із ПЛ; В із ВЛ; М із МЛ; Ф із ФЛ.....	18
Зміни приголосних перед наступним приголосним під час словотворення.....	18
§ 19. Зміни приголосних перед -СЬК-(ИЙ), -СТВ-(О).....	18
§ 20. Зміни приголосних у прикметниках і прислівниках вищого ступеня порівняння.....	19
§ 21. Зміни приголосних перед суфіксом -Н.....	19
§ 22. Зміни приголосних перед суфіксальним голосним під час словотворення.....	19

§ 23. Позичії вживання прийменників і префіксів У та В.....	20
§ 24. Позичії вживання сполучників і часток І, Й та І, Й на початку слів.....	21
§ 25. Позичії вживання прийменника З та його варіантів ІЗ, ЗІ (ЗО).....	22
Уживання м'якого знака (Ь).....	23
§ 26. Коли пишемо Ь.....	23
§ 27. Коли не пишемо Ь.....	24
Спрощення в буквосполученнях.....	25
§ 28. -ЖДН-, -ЗДН-, -СТН-, -СТЛ.....	25
-ЗКН-, -СКН.....	26
-СЛН.....	26
Подвоєння букв.....	26
§ 29. Подвоєння букв як наслідок їх збігу.....	26
§ 30. Подвоєння букв як наслідок подовження приголосних.....	27
ПРАВОПИС ПРЕФІКСІВ.....	28
§ 31.3- (ІЗ-, ЗІ-).....	28
БЕЗ-, ВІД-, МІЖ- та ін.....	28
ПРЕ-, ПРИ-, ПРІ.....	29
АРХІ.....	29
АНТИ-, КВАЗІ.....	29
ПРАВОПИС СУФІКСІВ.....	30
Іменникові суфікси.....	30
§ 32. -И, -НИК / -ІВНИК, -ЛЬНИК.....	30
-ИВ-(О).....	30
-АЛЬ, -ЕНЬ, -ЕЦЬ (-ЄЦЬ), -ІСТЬ, -ТЕЛЬ.....	30
-К-, -ИЦ-(Я), -ИН-(Я), -ЕС.....	30
-НН-(Я) / -ІНН-(Я), -АНН-(Я) (-ЯНН-(Я), -ЕНН-(Я))	
-ІНН-(Я).....	30
-ЕН-(Я) (-ЄН-(Я)).....	31
-ЕЧОК (-ЄЧОК), -ЕЧК-(А) (-ЄЧК-(А), -ЕЧК-(О))	
(-ЄЧК-(О), -ИЧОК-ИЧК-(А)).....	31
-ЕНК-(О) (-ЄНК-(О) і -ЕНЬК-(О, А)).....	31
-ИСЬК-(О) (-ЇСЬК-(О), -ИЩ-(Е) (-ЇЩ-(Е)).....	31
-ОВИЧ (-ЬОВИЧ), -ІВН-(А) (-ЇВН-(А)).....	31
-ІВК-(А), -ОВК-(А).....	32
-ОК.....	32
-ИР, -ИСТ, -ИЗМ, -ІР, -ІСТ, -ІЗМ.....	32
Прикметникові та дісприкметникові суфікси.....	32
§33.-Н-(ИЙ),-Н-(ІЙ).....	32
-ИЧН-(ИЙ), -ІЧН-(ИЙ) (-ЇЧН-(ИЙ)).....	33
-ИН, -ІН.....	33
-ИН-(ИЙ), -ІН-(ИЙ).....	33
-ИСТЧИЙ, -Їст-(ИЙ).....	33
-ЕВ-(ИЙ), -ЄВ-(ИЙ), -ОВ-(ИЙ).....	33
-УВАТ-(ИЙ) (-ЮВАТ-(ИЙ), -ОВАТ-(ИЙ), -ОВИТ-(ИЙ)).....	34

Дієслівні суфікси.....	34
§ 34. -УВА- (-ЮВА-), -ОВА.....	34
-ОВУВА- (-ЬОВУВА-).....	35
-ІР-, -ІР.....	35
ПРАВОПИС СЛІВ РАЗОМ, ІЗ ДЕФІСОМ, ОКРЕМО.....	35
Загальні правила правопису складних слів	35
§ 35. Складні слова зі сполучними голосними звуками О, Е (графічно Е та Є).....	35
Складні слова без сполучного голосного звука	36
§ 36. Складні іменники	39
§ 37. Прикладка.....	41
§ 38. Складні числівники.....	42
§ 39. Складні займенники	42
§ 40. Складні прикметники	43
§ 41. Прислівники.....	46
§ 42. Прийменники	49
§ 43. Сполучники.....	50
§ 44. Частки.....	50
УЖИВАННЯ ВЕЛИКОЇ БУКВИ (ЛІТЕРИ)	53
§ 45. Велика буква на початку речення.....	53
§ 46. Велика буква у звертаннях і в ремарках	54
§ 47. Велика та мала букви в рубриках.....	54
§ 48. Велика буква після двокрапки, на початку прямої мови, цитати тощо.....	55
§ 49. Власні імена людей, міфологічних осіб, клички тварин	56
§ 50. Географічні та адміністративно-територіальні назви.....	58
§ 51. Астрономічні назви	61
§ 52. Назви історичних подій, епох, календарних періодів і свят, суспільних заходів.....	61
§ 53. Назви, пов'язані з релігією	62
§ 54. Назви органів влади, установ, організацій, товариств, партій, об'єднань, підприємств, фірм, агентств	63
§ 55. Назви документів, пам'яток історії та культури, творів літератури та мистецтва, друкованих органів тощо.....	65
§ 56. Назви посад, звань, титулів.....	66
§ 57. Назви орденів, медалей, відзнак, премій	66
§ 58. Назви товарних знаків, марок виробів.....	67
§ 59. Назви порід тварин, видів і сортів рослин	67
§ 60. Велика буква в особливому стилістичному вживанні.....	68
§ 61. Велика буква у складноскорочених назвах.....	68
§ 62. Графічні скорочення	69
ПРАВИЛА ПЕРЕНОСУ	72
§ 63. Орфографічні правила переносу.....	72
§ 64. Технічні правила переносу.....	73
ЗНАК НАГОЛОСУ (').....	73
§ 65.....	70
II. ПРАВОПИС ЗАКІНЧЕНЬ ВІДМІНЮВАНИХ СЛІВ.....	75

ІМЕННИК	75
§ 66. Поділ на відміни.....	75
§ 67. Поділ на групи.....	76
§ 68. Зразки відмінювання іменників.....	79
Уваги до правопису відмінкових форм.....	87
I відміна.....	87
А. Однина.....	87
§ 69. Родовий відмінок.....	87
§ 70. Давальний відмінок.....	87
§ 71. Знахідний відмінок.....	87
§ 72. Орудний відмінок.....	87
§ 73. Місцевий відмінок.....	88
§ 74. Кличний відмінок.....	88
Б. Множина.....	88
§ 75. Називний відмінок.....	88
§ 76. Родовий відмінок.....	89
§ 77. Давальний відмінок.....	89
§ 78. Знахідний відмінок.....	90
§ 79. Орудний відмінок.....	90
§ 80. Місцевий відмінок.....	90
§ 81. Кличний відмінок.....	90
II відміна.....	91
А. Однина.....	91
§ 82. Родовий відмінок.....	91
§ 83. Давальний відмінок.....	95
§ 84. Знахідний відмінок.....	96
§ 85. Орудний відмінок.....	96
§ 86. Місцевий відмінок.....	97
§ 87. Кличний відмінок.....	98
Б. Множина.....	100
§ 88. Називний відмінок.....	100
§ 89. Родовий відмінок.....	100
§ 90. Давальний відмінок.....	101
§ 91. Знахідний відмінок.....	101
§ 92. Орудний відмінок.....	102
§ 93. Місцевий відмінок.....	102
§ 94. Кличний відмінок.....	102
III відміна.....	103
§ 95. Однина.....	103
§ 96. Множина.....	104
§ 97. Відмінювання слова МА́ТИ.....	104
IV відміна.....	104
§ 98. Однина.....	104
§ 99. Множина.....	105
§ 100. Відмінювання іменників, що мають тільки форму множини.....	106

ПРИКМЕТНИК	107
§ 101. Тверда група прикметників.....	107
§ 102. М'яка група прикметників.....	107
§ 103. Зразки відмінювання прикметників.....	108
§ 104. Ступенювання прикметників.....	110
Вищий ступінь прикметників.....	110
Найвищий ступінь прикметників.....	110
ЧИСЛІВНИК	110
КІЛЬКІСНІ ЧИСЛІВНИКИ	110
§ 105. Відмінювання кількісних числівників.....	110
ПОРЯДКОВІ ЧИСЛІВНИКИ	112
§ 106. Відмінювання порядкових числівників.....	112
ДРОБОВІ ЧИСЛІВНИКИ	113
§ 107. Відмінювання дробових числівників.....	113
ЗАЙМЕННИК	113
§ 108. Особові займенники.....	113
Відмінювання особових займенників.....	114
§ 109. Зворотний займенник.....	114
Відмінювання зворотного займенника.....	114
§ 110. Присвійні займенники.....	114
Відмінювання присвійних займенників.....	114
§ 111. Вказівні займенники.....	115
Відмінювання вказівних займенників.....	115
§ 112. Питальні займенники.....	115
Відмінювання питальних займенників.....	116
§ 113. Означальні займенники.....	116
Відмінювання означальних займенників.....	116
§ 114. Складні займенники (неозначені й заперечні).....	117
Відмінювання складних займенників.....	117
ДІЄСЛОВО	118
§ 115. Дійсний спосіб.....	118
Теперішній час.....	118
Поділ дієслів за дієвідмінами.....	118
Перша дієвідміна.....	118
Друга дієвідміна.....	118
Зміни приголосних у дієсловах, дієприкметниках і віддієслівних іменниках.....	121
Відмінювання дієслів ДАТИ, ЇСТИ, ВІДПОВІСТІ (та ін. з компонентом -ВІСТИ), БУТИ.....	157
Майбутній час.....	122
Минулий і давноминулий час.....	123
§ 116. Наказовий спосіб.....	123
§ 117. Умовний спосіб.....	124
§ 118. Неозначена форма дієслова (інфінітив).....	124
§ 119. Дієприкметник.....	125
§ 120. Дієприслівник.....	125

III. ПРАВОПИС СЛІВ ІНШОМОВНОГО ПОХОДЖЕННЯ	127
Приголосні звуки і букви на позначення приголосних.....	127
§ 121. Звук [l]	127
§ 122. Звуки [g], [h]	127
§ 123. Буквосполучення th у словах грецького походження	128
§ 124. Букви w, th у словах англійського походження	128
§ 125. Буквосполучення ll та ill у словах французького походження	128
§ 126. Звук [j].....	129
§ 127. Кінцеві буквосполучення - dr, - tr	129
§ 128. Неподвоєні й подвоєні букви на позначення приголосних.....	129
Голосні звуки і букви на позначення голосних.....	130
§ 129. Голосний [i].....	130
§ 130. Голосні [e], [u]	132
§ 131. Буквосполучення au, ou.....	132
§ 132. Букви та буквосполучення ö, o, eu, oe	133
§ 133. Дифтонги [au], [ei], [ou] у словах англійського походження	133
§ 134. Звук [æ] у словах англійського походження.....	133
§ 135. Звук [ə:] у словах англійського походження.....	133
§ 136. Буквосполучення ei, eu у словах німецького походження. Буквосполучення ij та буква u в словах нідерландського походження.....	134
§ 137. Подвоєння букв на позначення голосних	134
§ 138. Апостроф	134
§ 139. М'який знак (ь).....	134
ВІДМІНЮВАННЯ СЛІВ ІНШОМОВНОГО ПОХОДЖЕННЯ	135
§ 140.....	136
Невідмінювані іменники іншомовного походження.....	135
Особливості відмінювання власних назв іншомовного походження	136
IV. ПРАВОПИС ВЛАСНИХ НАЗВ.....	137
§ 141. Українські прізвища та імена	137
§ 142. Відмінювання прізвищ.....	137
§ 143. Відмінювання імен	141
§ 144. Слов'янські прізвища та імена.....	146
Прізвища з прикметниковими суфіксами й закінченнями	148
Апостроф.....	149
М'який знак (ь)	149
§ 145. Неслов'янські прізвища та імена.....	150
СКЛАДНІ І СКЛАДЕНІ ОСОБОВІ ІМЕНА ТА ПРИЗВИЩА Й ПОХІДНІ ВІД НИХ ПРИКМЕТНИКИ.....	150
§ 146. Імена та прізвища (прізвиська).....	150
§ 147. Похідні прикметники.....	152

ГЕОГРАФІЧНІ НАЗВИ	153
§ 148. Українські географічні назви.....	153
§ 149. Географічні назви інших країн.....	153
§ 150. Географічні назви з прикметниковими закінченнями.....	155
§ 151. Апостроф, м'який знак.....	156
§ 152. Відмінювання географічних назв ...».....	157
§ 153. Правопис прикметникових форм від географічних назв і від назв народів	158
Суфікси -ИНСЬК(ИЙ), -ІНСЬК(ИЙ)	158
Суфікси -ОВСЬК(ИЙ) [-ЬОВСЬК(ИЙ)], -ЕВСЬК(ИЙ) [-ЄВСЬК(ИЙ)], -ІВСЬК(ИЙ) (-ЇВСЬК(ИЙ))	159
§ 154. Правопис складних і складених географічних назв.....	160
V. УЖИВАННЯ РОЗДІЛОВИХ ЗНАКІВ	164
§ 155. Крапка (.).....	164
§ 156. Знак питання (?)	166
§ 157. Знак оклику (!)	167
§ 158. Кома (,)	168
I. Кома в простому реченні	168
II. Кома в складному реченні.....	181
§ 159. Крапка з комою (;).....	185
I. Крапка з комою в простому реченні.....	185
II. Крапка з комою в складному реченні.....	185
§ 160. Двокрапка (:) I. У простому реченні.....	187
II. У складному реченні.....	188
§ 161. Тире (-).....	188
I. У простому реченні.....	188
II. У складному реченні.....	193
III. У простому і складному реченнях (у деяких стилістичних фігурах)	196
§ 162. Три крапки, або крапки (...).....	197
§ 163. Дужки (), [], < >	198
§ 164. Лапки (« », “ ”, „ рідше „ ”).....	200
§ 165. Скісна риска (/).....	202
§ 166. Комбіноване вживання розділових знаків.....	202
§ 167. Розділові знаки для оформлення прямої мови та цитат.....	203
§ 168. Правила рубрикації тексту і розділові знаки для оформлення пунктів переліку.....	207
ПОКАЖЧИК	209
 Стислий огляд основних змін у новій редакції «Українського правопису» (2019)	 279